

WAT CURRICULA IN HET BUITENLAND ONS KUNNEN VERTELLEN

KUNSTONDERWIJS OVER DE GRENS

Op dit moment buigt een ontwikkelteam Curriculum.nu zich over de vraag hoe ons kunst- en cultuuronderwijs er in hoofdlijnen uit moet zien. Kan datgene wat in andere landen is ontwikkeld daarbij dienen als inspiratiebron?

Het gesprek over de toekomst van het Nederlandse kunst- en cultuuronderwijs kan gevoed worden door een verkenning van internationale curricula, uitgevoerd door SLO (2015). Zes curricula kunst en cultuur uit respectievelijk Australië, Finland, Schotland, British Colombia (Canada), Nieuw-Zeeland en Singapore zijn met elkaar vergeleken. Deze zes geven op een toekomstgerichte wijze invulling aan het onderwijs of hebben recent een curriculumherziening doorgemaakt.

De focus lag op leerplannen op nationaal of federaal niveau. Aan de hand van documentenanalyse werd op de volgende vragen een antwoord gezocht: *wat is het aanbod, wat is de visie op het vakgebied, wat is de opbouw van doelen in het curriculum, hoe wordt er aandacht besteed aan samenhang en algemene, vakoverstijgende doelen en: hoe wordt er beoordeeld in het vakgebied?*

AANBOD

In Australië worden in het primair onderwijs vijf kunstvakken aangeboden, beeldende kunst, drama, dans, muziek en mediakunst. In het voortgezet onderwijs kunnen leerlingen, afhankelijk van het aanbod, een keuze maken voor één of meer

disciplines en zich vervolgens verdiepen in een bepaalde richting. In Finland zijn muziek, beeldende vormgeving en *crafts* deel van het *National Core Curriculum for Basic Education*. Ook dans maakt deel uit van dit curriculum, als onderdeel van bewegingsonderwijs. In het vo bestaat het aanbod uit muziek en beeldende kunst. In Singapore krijgen alle leerlingen muziek (inclusief dans) en kunst (beeldende vorming). Het laatstgenoemde vak loopt door tot de onderbouw van het vo, daarna kunnen leerlingen zich specialiseren, ook in theater en drama (voornamelijk privé scholen). Schotland, British Colombia en Nieuw-Zeeland bieden alle kunstvakken aan en in British Colombia en Nieuw-Zeeland is er de mogelijkheid om in de bovenbouw voortgezet onderwijs een multidisciplinair vak te kiezen. In alle curricula, behalve die van Schotland, is naast bovengenoemd aanbod expliciet aandacht voor cultureel erfgoed, ambacht en/of cultuurhistorie.

VISIE

Alle curricula starten met een introductie waarin de visie van het specifieke vak of leergebied geëxpliciteerd wordt. Australië, Schotland, British Colombia en Nieuw-Zeeland hebben ook een

overstijgende visie op onderwijs in kunst en cultuur. British Colombia spreekt bijvoorbeeld over *Big ideas*. Hierin wordt gedetailleerd beschreven wat de inhoud en waarde is van onderwijs in kunst en cultuur en welke bijdrage dit onderwijs levert aan de ontwikkeling van leerlingen. In de visies valt onder meer op dat er bijzondere aandacht is voor het welbevinden van de leerling en dat men ervan uitgaat dat kunstonderwijs daar een bijdrage aan levert.

Als voorbeeld hier de visie van Nieuw-Zeeland, met antwoorden op vragen als: waar gaan die kunstvakken over en wat leer je bij de kunstvakken? Een van die antwoorden luidt: *'In the Arts, students explore, refine and communicate ideas as they connect thinking, imagination, senses and feelings to create works and respond to works of others.'*

Voor alle kunstvakken in het curriculum van Nieuw-Zeeland gelden de volgende categorieën: kunst in context begrijpen - dat wil zeggen kunst uit verschillende culturen, historische en sociale contexten; praktijkkennis ontwikkelen over materialen, processen, instrumenten, vakjargon; ideeën ontwikkelen, gegenereerd in een cyclisch proces; en communiceren en

interpreteren (delen, beschrijven, uitvoeren, reageren).

OPBOUW DOELEN

Australië hanteert richtinggevende kaders per discipline die steeds voor twee leerjaren zijn uitgewerkt. In Finland zijn leerdoelen, suggesties voor de inhoud en beoordelingscriteria per kunstvak uitgewerkt. Het Schots curriculum bestaat uit een beschrijving van leerling-ervaringen en lijkt in die zin op dat van Nieuw-Zeeland en British Columbia. Deze ervaringen

worden op vijf niveaus, aan de hand van een aantal centrale begrippen omschreven. In Singapore worden de doelen per vak uitgewerkt in syllabi waarin eindtermen per leerjaar beschreven zijn. In de meeste curricula is sprake van leerdoelen die leraren richting moeten geven voor de invulling van het vak in de klas. In alle landen zien we daarnaast dat de doelen in de bovenbouw van het vo gedetailleerder zijn en in de vorm van eindtermen zijn beschreven.

De mate waarin vakoverstijgende doelen en vaardigheden zijn geïntegreerd heeft dikwijls te maken met de algemene onderwijsvisie en de verplichting om (als vak of vakgebied) hieraan bij te dragen. In het Australisch curriculum wordt ruimschoots aandacht besteed aan de relatie tussen kunstonderwijs en andere vakken, cultuur en de wereld. Dat is ook te zien in het curriculum van Singapore. *Algemene onderwijsdoelen als 'to become a confident person, a*

“ER IS IN ALLE VISIES BIJZONDERE AANDACHT VOOR HET WELBEVINDEN VAN DE LEERLING IN RELATIE TOT KUNSTONDERWIJS”

van het vo zijn kunstvakken in de regel keuzevakken, terwijl in het po en in de onderbouw vo de kunstvakken meestal in het ‘standaardpakket’ zitten. Australië en Nieuw-Zeeland hebben in het funderend onderwijs (tot ongeveer 15 jaar) geen centraal examen of nationale toets. In die landen gaat het om doelen met bijbehorende *assessments for learning*, waarbij het accent vooral op de (doorlopen) ontwikkeling van leerlingen ligt. Er worden uitgebreide handreikingen beschikbaar gesteld en de school is verantwoordelijk voor de uitvoering. In British Colombia zijn er twee georganiseerde momenten van toetsing in het funderend onderwijs. In Finland is geen sprake van landelijke toetsing, terwijl in Schotland de beoordeling een integraal onderdeel is van het nationaal curriculum. De ontwikkeling en de beoordeling van toetsen voor het funderend onderwijs wordt in dat land door de leraren uitgevoerd. Er is een uitgebreide handreiking beschikbaar en het accent ligt vooral op het proces waarin de leerling aan (eigen) doelen werkt. In het Schotse vo is er, net als in Nederland, zowel een landelijk centraal examen als schoolexamens voor de kunstvakken.

TOT SLOT

Het is het kenmerk van het Nederlandse onderwijs: de vrijheid van scholen om zelf invulling te geven aan vorm en inhoud van hun onderwijs. Net als de meeste curricula van de zes onderzochte

landen lijkt Nederland tot een elite te behoren waarin alle kunst disciplines (inclusief ckv) op vrijwel alle niveaus worden aangeboden. Ook zien we grote overeenkomsten in de doelstellingen van de kunstvakken die in alle curricula vooral zijn gericht op (re-)productieve en receptieve leeractiviteiten.

Het is op zijn minst opmerkelijk dat curriculumherzieningen in de onderzochte curricula integraal zijn uitgevoerd. Dat wil zeggen dat met de (periodieke) curriculumherziening in een land of provincie de algemene onderwijsvisie en doelen en de visie en doelen per leer- of vakgebied, de toetsing en de reikwijdte (alle niveaus - van 4 tot 18 jaar) in samenhang tegen het licht worden gehouden. In ons land vindt een dergelijke exercitie, met Curriculum.nu, voor het eerst plaats. Zoals gezegd, het ontwikkelproces is volop in ontwikkeling. Een ding is zeker: in de doordenking ervan zullen in ieder geval de Europese (zoals de in 2006 door de Europese Commissie vastgestelde *key competences*), nationale en wereldwijde competenties worden meegenomen. ●

Stéfanie van Tuinen is leerplanontwikkelaar bij SLO, nationaal expertisecentrum leerplanontwikkeling. Ze is vakexpert kunst & cultuur en 21ste eeuwse vaardigheden, en betrokken bij Curriculum.nu. Van Tuinen is tevens beeldend kunstenaar en dichter.

self-directed learner, an active contributor and a concerned citizen’ gelden daar voor alle vakken. Algemene of 21ste eeuwse vaardigheden als vakoverstijgende vaardigheden komen in alle curricula ook aan de orde; ze spelen een belangrijke rol in de samenhang tussen de verschillende leergebieden.

BEORDELEN

De zes curricula voorzien allemaal in een bepaalde vorm van examinering. In de bovenbouw

VOOR EEN UITGEBREIDERE BLIK:

- Vakspecifieke trendanalyse kunst & cultuur (inclusief addendum)